

KONINKLIJKE KRING VOOR OUDHEIDKUNDE, LETTEREN EN KUNST VAN MECHELEN

Jaarverslag over 2011

2011 Was een mooi jubileumjaar. Onze Kring werd immers gesticht in 1886, 125 jaar geleden! Het werd een bijzonder jaar. De start werd gegeven op *zaterdag 29 januari 2011* in het auditorium van het Congres- en Erfgoedcentrum Lamot met de jaarlijkse statutaire Algemene Vergadering. Opnieuw werd dit moment van samenzijn uitgebouwd tot een gevarieerd drieluik.

Voorzitter Herwig DE LANNOY opende de statutaire vergadering met een welkomstwoord. Zelf gaf ik lezing van het jaarverslag over de talrijke activiteiten die de Kring in het voorbije jaar had georganiseerd. Daarna bracht penningmeester Axel VAECK verslag uit over de financiële toestand. Het is mee dank zij de subsidies van de Provincie Antwerpen en van de Stad Mechelen, dat de financiële draagkracht van de Kring kernegezond is gebleven. Deze middelen werden goed besteed.

De Voorzitter gaf vervolgens kennis aan de Algemene Vergadering van de beslissing die het Bestuur had genomen over het voorzitterschap van de Kring. Na méér dan 8 jaar voorzitterschap had Dr. Paul DE WIN op 3 augustus 2010 het Bestuur gevraagd om in zijn opvolging te voorzien. Het Bestuur had kort nadien - op 8 september 2010 - mét unanimitéit Herwig DE LANNOY als nieuwe voorzitter verkozen.

Herwig DE LANNOY sprak een *laudatio* uit voor onze oud-voorzitter Dr. Paul DE WIN en dankte ondervoorzitter Dr. Raphaël DE SMEDT, die in de laatste maanden van 2010 *ad interim* het voorzitterschap had waargenomen.

Aansluitend gaf Dr. Paul DE WIN zijn afscheidsrede. Hij schetste hierin de omstandigheden waarin hij in augustus 2001 aanvaardde om Aloïs Jans op te volgen, met de bedoeling om dat mandaat 2 jaar uit te voeren. Het werden dus méér dan 8 jaren. De oud-voorzitter schetste ook de realisaties van de Kring in die periode en besloot met – ik citeer:

Mechelen is een stad met een rijk verleden en een prachtig – soms nog wat onderschat – patrimonium, zowel roerend (denk maar aan de rijkdom van het Stadsarchief en het Aartsbisschoppelijk archief) als onroerend. Mechelen is bovendien de laatste jaren als het ware herboren en uitgegroeid tot een bruisende en fleurige stad, waarvoor ik een welverdiende pluim geef aan het stadsbestuur. Misschien wordt Mechelen in de nabije of verdere toekomst zelfs de hoofdstad van Vlaanderen, wie weet. Mechelen heeft immers vele troeven in handen. En bovendien zou dan worden aangeknoopt bij het verleden, toen ze gedurende enkele decennia hoofdstad van de Nederlanden was. Als Kring hebben we steeds geprobeerd om een waardevolle bijdrage te leveren aan de luister van Mechelen en haar verleden. Ik ben ervan overtuigd dat de Kring dat ook in de toekomst zal blijven doen. Het ga de Kring goed!

Tot slot had onze oud-voorzitter nog één laatste wens voor zijn opvolger en de bestuursploeg: getrouw blijven aan het motto van de Kring: “Van dit tot beter”.

Het tweede luik van onze samenkomst op *zaterdag 29 januari* was de lezing van Walter VOLKAERT onder de titel: *Prosper de Troyer (1880-1961) op zijn plaats gezet. Proeve om het werk van deze Mechelse schilder in historisch perspectief te plaatsen*. Het was immers 50 jaar geleden dat Prosper de Troyer overleed. Onder de talrijke toehoorders verwelkomde de Kring Marc Uytterhoeven, de kleinzoon van de kunstenaar. Walter VOLKAERT, die kunsthistoricus is en gewerkt heeft over het 19de en 20ste-eeuwse realisme en sociaal realisme, schetste het werk van Prosper de Troyer en de evolutie die hij doormaakte binnen de toenmalige kunststromingen. Spreker illustreerde zijn studie met heel wat afbeeldingen van schilderijen van De Troyer.

Traditioneel werd afsluitend aan de leden van de Kring een receptie aangeboden. Hiervoor had ons medelid Luc MICHELS opnieuw heel bereidwillig zijn historische kelder van het huis *De Clippel* aan de Korenmarkt 6 ter beschikking gesteld.

Op *dinsdag 26 februari 2011* gaf Dr. Raphaël DE SMEDT, ondervoorzitter van de Kring, oud-conservator van de Koninklijke Bibliotheek van België en eminent kenner van Coxcie, in de leeszaal van het Stadsarchief zijn lezing over *De receptie van Michel Coxcie in Spanje*. Spreker illustreerde hoe de Mechelse schilder Michel Coxcie (1499-1592), gesteund door kardinaal Granvelle, zeer naar waarde werd geschat door Maria van Hongarije, Karel V en Filips II. Die koninklijke belangstelling verklaarde dat zijn naam in 1582 voor het eerst in een Spaans boek opdook. Zij bezorgde hem een internationale uitstraling, onder meer als kopiïst van Van Eyck en Van der Weyden. Sinds 400 jaar wordt Coxcie in de Spaanse literatuur geregeld vermeld. Sinds meer dan een eeuw analyseren en waarderen Spaanse kunsthistorici zijn werk dat in Spanje opmerkelijk goed is vertegenwoordigd. Spreker vermeldde hoe grote thematische tentoonstellingen, maar ook Spaanse reisgidsen en encyclopedieën de naam en het oeuvre van Michel Coxcie verbreidden.

Het hoogtepunt van onze viering “125 jaar Kring” was de Academische Zitting in de Raadzaal van het Mechels stadhuis op *donderdag 24 maart 2011*. Dat was dag op dag 125 jaar na de stichting van de Kring in 1886!

De Academische Zitting werd onder grote belangstelling van heel wat leden bijgewoond in aanwezigheid van burgemeester Bart SOMERS, schepenen van cultuur Frank NOBELS en met als gastspreker Prof. Marc BOONE van de universiteit Gent, een specialist in Middeleeuwse stadsgeschiedenis.

De Academische Zitting ving aan om 19.00 uur. Voorzitter Herwig DE LANNOY sprak een welkomstwoord uit. Ik gaf een kort historisch overzicht van onze Kring en Prof. Marc BOONE gaf een lezing onder de titel: *Lokale geschiedschrijving in Vlaanderen. Terugblikken met vertrouwen, vooruit kijken met bezorgdheid*. Burgemeester Bart SOMERS, lid van onze Kring, hield een huldetoespraak. Als intermezzi bracht het *Alesia String Quartet* werk van Ludwig VAN BEETHOVEN, van Jan DE MAEYER, medelid en directeur van het Stedelijk Conservatorium en van wijlen Peter CABUS, die lid was van onze Kring en voormalig directeur van het Stedelijk

Conservatorium. Het *Alesia String Quartet* bestaat uit Marie de Bry en Tom Johnson, viool, Jasmien van Hauthem, altviool en Sigi Tooten, cello.

Burgemeester Bart SOMERS schonk vanwege het Stadsbestuur de Kring naar aanleiding van haar 125-jarig bestaan, de mooi ingelijste en ingekleurde prent *Post nubila phoebus* (Na regen komt zonneschijn). De gravure dateert uit het begin van de 17de eeuw en is een zicht op de *skyline* van de stad Mechelen. Tot slot van deze stijlvolle Academische Zitting, bood de Stad een feestelijke receptie aan in de Keldermanszaal van het Stadhuis.

Op *dinsdag 19 april 2011* gaf Carmen VAN PRAET in de leeszaal van het Stadsarchief een lezing over *De bestraffing van economische collaboratie in de hout- en meubelsector door de krijgsraad van Mechelen (1945-1948): enkele casussen*. Spreekster, die master in de geschiedenis is (VUB, 2009), wetenschappelijk onderzoekster werd, verbonden aan het Studie- en Documentatiecentrum voor Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) en vervolgens aan de Universiteit Gent werkzaam is aan een doctoraatsproject, ging aan de hand van een reeks gerechtelijke dossiers na hoe de krijgsraad van Mechelen na de Bevrijding de strafwet voor economische collaboratie toepaste.

Op *dinsdag 17 mei 2011* gaven Koen COSAERT, directeur van de Koninklijke Beiaardschool “Jef Denyn” en ons medelid Michel LEJEUNE in een tweeluik een boeiende lezing over de priester-leraar én toondichter Jos Lerinckx onder de titel: *Van gregoriaans tot jazz: een componistenportret van Jos Lerinckx*. Michel Lejeune schetste zijn oud-leraar, die zijn goede vriend werd, op een heel persoonlijke, levensechte manier. Het was overigens door Jos Lerinckx dat Michel Lejeune beiaardstudies heeft aangevat aan de Koninklijke Beiaardschool “Jef Denyn”. Koen COSAERT illustreerde met muziekfragmenten het compositorisch talent van de toondichter, voor wie het gregoriaans de eerste inspiratiebron was, maar die ook de jazz in zijn hart droeg. Toch zal Jos Lerinckx vooral als componist van beiaardmuziek bekend blijven. De lezing werd afgesloten met een aangename receptie.

Herwig DE LANNOY, voorzitter van de Kring, historicus (KULeuven, 1984) en directeur personeel, financiën en logistiek in de Davidsfondsgroep, gaf op *dinsdag 21 juni 2011*, eveneens in de leeszaal van het Stadsarchief, een rijk gedocumenteerde en onderbouwde lezing over *De parlementsverkiezingen van 13 juni 2010 in het kanton en arrondissement Mechelen in historisch perspectief*. Spreker ging na hoe de machtsverhoudingen van de politieke partijen sinds het algemeen stemrecht in 1893 in Mechelen evolueerden en zocht naar de oorzaken en verklaringen. Herwig DE LANNOY wees op markante tendenzen in de evolutie van het politieke landschap van de stad Mechelen, die vaak helemaal afweken van andere steden in Vlaanderen.

Op *zaterdag 2 juli 2011* vergastte ons mede-bestuurslid en hoofdconservator van de Stedelijke Musea Bart STROOBANTS onze leden op een begeleid bezoek aan de tentoonstelling *Rik Wouters & co. Beeldhouwers in Mechelen*. De tentoonstelling liep in het Congres- en Erfgoedcentrum Lamot. Bart STROOBANTS schetste de vernieuwende visie waarmee de tentoonstelling rond Rik Wouters en enkele tijdgenoten werd opgebouwd en tot leven gebracht. De bezoekers werden geleid langs drie ateliers: het meubelatelier, het beeldhouwersatelier en het schildersatelier, om de carrière en het leven van Rik en zijn tijdgenoten te evoceren. De ruimten werden één

na één belicht, terwijl “de stemmen” van onder andere Rik en Nel werden ten gehore gebracht als “bevoorrechte getuigen”.

Op *dinsdag 20 september 2011* gaf Theo VAN ROY een lezing in het Stadsarchief over *Filips van Bourgondië en Mechelen*. Spreker, die licentiaat Toegepaste Economische Wetenschappen, licentiaat scheikunde en thans *general manager* van het marketing- en communicatiebureau Hits, gevestigd in het Grootmeesteressenhuis op de hoek van de Nonnenstraat en de Sint-Alexiusstraat, maakte ons deelgenoot van de resultaten van zijn jarenlange opzoekingen over Filips van Bourgondië. De lezing sloot aan bij deze die Theo VAN ROY samen met Sandra DE CLERCQ voor onze Kring had gegeven in 2010 over het voormalige Hof van Fontes in de Nonnenstraat. Spreker schetste op een overzichtelijke wijze de figuur van Filips van Bourgondië, die 500 jaar geleden werd geboren, zijn naaste familieleden en zijn banden met Mechelen. Deze lezing werd bijgewoond door een vijftigtal leden en werd zoals gewoonlijk met een kleine receptie afgesloten.

Dinsdag 18 oktober 2011 gaf Marjan BUYLE een lezing over de gerestaureerde muurschilderingen, die eind 2008 werden ontdekt achter een 18de-eeuwse orgelkast in de Sint-Janskerk. Spreekster leidde als Erfgoedonderzoeker bouwkundig erfgoed en Teamcoördinator van het Vlaams Instituut voor Onroerende Erfgoed (VIOE) het conservatieteam dat het onderzoek en de restauratie uitvoerde van deze muurschilderingen. Ze werden gedateerd omstreeks 1400, dus de periode vóór de Vlaamse Primitieven. Spreekster ging dieper in op de ontdekking en het vrijleggen van de muurschilderingen, de restauratie ervan en de resultaat van het onderzoek, zowel materiaaltechnisch als kunsthistorisch. De lezing werd traditioneel afgesloten met een drankje.

Ons mede-bestuurslid Jeroen VAN DER AUWERA, historicus en directeur van het Koninklijk Atheneum Pitzemburg, gaf eveneens in de leeszaal van het Stadsarchief, onder een heel ruime belangstelling, op *dinsdag 15 november 2011* een lezing over *Victor van de Walle, de liberale literator*. In 2010 reeds had Greet GEYPEN, schepen van de Stad Mechelen, in haar lezing voor de Kring over de geschiedenis van het liberalisme in Mechelen, de figuur van Victor van de Walle (1849-1926) aangeraakt. Hij was één van de prominente liberale politici eind 19de-begin 20ste eeuw, een lokaal mandaat combineerde en afwisselde met nationale politieke verantwoordelijkheid. Jeroen VAN DER AUWERA focuste op het aandeel dat Victor van de Walle had binnen de talrijke socio-culturele kringen met al dan niet een liberale achtergrond, als schrijver van poëzie en van romans, waarin hij zijn filosofisch gedachtegoed uitdroeg. Diane KOCKELKOREN droeg gedichten voor van Victor van de Walle en las fragmenten uit enkele van zijn markante teksten die zijn gedachtegoed illustreerden. Onder de talrijke toehoorders verwelkomde de Kring Greet GEYPEN, schepen van de stad Mechelen en enkele oud-leerkrachten van de school Victor Van de Walle aan de Brusselsesteenweg.

Van *vrijdag 9 tot en met zondag 11 december 2011* verleende de Kring traditioneel zijn logistieke medewerking aan de organisatie van de Antiquaren(boeken)beurs, die voor de twintigste maal plaatsvond in het Cultuurcentrum Mechelen aan de Minderbroedersgang. Deze antiquarenbeurs was een initiatief van wijlen onze medelid Jacques GARCIA. Negentien leden van de Kring verzorgden dat weekend in een beurtsysteem de balie aan de toegang.

In 2011 verschenen in het *Mededelingenblad* van de Kring, dat aan zijn 42ste jaargang toe is, naast aankondigingen en mededelingen, ook bijdragen die niet onmiddellijk pasten in de *Handelingen*. Zo publiceerde Prof. Em. Robrecht MICHIELS een bijdrage over *De Mechelse periode van Mgr. E.-J. De Smedt*. Marcel KOCKEN vertelde in zijn gekende stijl over “*Trucjes*” van omstreeks 1900 om kinderen te leren rekenen en goed te leren spreken, over *Herinneringen aan Henri Joosen*, Over *racisme en onverdraagzaamheid in de 16de en 17de eeuw* en over *Kosmisch stof*. Dr. Wim HÜSKEN, conservator van de Stedelijke Musea Mechelen, bracht een *Kunstwerk in de kijker*, een zelfportret van Rik Wouters, dat een nieuwe aanwinst was voor het kunstpatrimonium van de Stad. Zelf publiceerde ik een bijdrage over *Nieuwe informatie over de Mechelse kanongierter Pauwels van der Ouwermeulen (°ca.1561-†1626)* en over *Een “cleijn silvere sonne wijserken” in een inventaris van een nalatenschap uit 1608 in Mechelen*. Samen met Jeroen VAN DER AUWERA schreef ik een bijdrage onder de titel: *Mechelse lakenloodjes duiken op in een museum in Kiev*.

In het kader van de viering van 125 jaar Kring schreef voorzitter Herwig DE LANNOY over *Enkele markante figuren uit het bestuur van de Kring*, Marcel KOCKEN over *Herinneringen aan Henri Joosen* en Dr. Wim HÜSKEN, over *Het geschenk van de Stad Mechelen n.a.v. de viering 125 jaar Kring – de prent “Post nubila phoebus”*. Ik schreef een kort historisch overzicht van de Kring onder de titel: *De Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen, 125 jaar jong*.

Deze bijdragen en aankondigingen van de activiteiten verschenen op de website van de Kring (www.oudheidkundigekring.be/mechelen), die regelmatig wordt bezocht. De elektronische briefwisseling gebeurt via het e-mailadres oudheidkundigekringmechelen@gmail.com.

Net zoals het *Mededelingenblad* wil de website een forumfunctie blijven vervullen. Er worden activiteiten aangekondigd waarmee de Kring op één of andere manier een nauwe band heeft. Via de website werd in 2011 de volgende activiteiten mee:

- de tentoonstelling in Galerij CG: *Voor – rond – na Rik Wouters in Mechelen*, van ons medelid mevr. Marie-Louise GROUWET-VERVLIET, tentoonstelling die aansloot bij deze van *Rik Wouters & Co. Beeldhouwers in Mechelen*.
- het XVIde Colloquium “De Brabantse stad” – ’s-Hertogenbosch op 14 en 15 oktober 2011, dat een organisatie is van de Stichting Colloquium “De Brabants stad”, waarvan ons medelid Prof. Dr. Guido MARNEF (Universiteit Antwerpen – Departement Geschiedenis) de voorzitter van is.
- de dialectwandelingen georganiseerd door de *Faculteit van het Mechels dialect*, d.i. de werkgroep van de Koninklijke Gidsenbond Mechelen vzw.
- De lezing door Herwig DE LANNOY, voorzitter van de Kring, over : *Met beelden aan de macht. Politieke en sociale conflicten in spotprenten en affiches* in het kader van de lezingenreeksen in *Soirée Lamot*, een initiatief van de Erfgoedcel Mechelen.
- het Stadsarchief van Mechelen dat ook via Facebook te volgen is;

Onze Kring is vertegenwoordigd in de Stedelijke Commissie voor Monumentenzorg. Het Bestuur droeg als afgevaardigden van de Kring in deze Commissie onze leden Karel BEECK, Paul DELBAERE en Els VAN DER JEUGHT voor. Hun mandaat loopt van voorjaar 2011 tot voorjaar 2014

Onze Kring verwelkomde in 2011 tweeëntwintig nieuwe leden. Ter vergelijking: in 2010 waren dat er zestien en twaalf in 2009.

In het voorbije jaar vernam het Bestuur het overlijden verschillende trouwe leden: Jozef KIEKENS, ere-voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg van Mechelen (lid sinds 1965), Jean VERHOEVEN, erehypotheekbewaarder (2005), Pieter-Leopold KERREMANS, gewezen hoofd van de Agentschappen van de Nationale Bank van België te Veurne, Dendermonde en Mechelen en ere-inspecteur-generaal van de Nationale bank van België (1973), Karel DE VOS, priester en oud-leraar aan het Sint-Romboutscollege (1976), Paul VAN CROMBRUGGEN, priester-leraar en oud-directeur van het Sint-Romboutscollege (1997), Roland VERSELE, kapitein-commandant b.d. (1995), Herman VERDIN, emeritus professor in de Oude Geschiedenis KULeuven (1945), Jacques GARCIA, architect, bedenker en bezieler van de Internationale Antiquaren(boeken)beurs (1986), Renaat RIJMENANS, burgerlijk ingenieur (2000), baron Emmanuel DE BETHUNE, oud-burgemeester van Marke en van Kortrijk, West-Vlaams provincieraadslid en o.a. voorzitter van de Vlaamse Engergie Holding (1982) en André LANDUYT, oud-leraar geschiedenis, die lid was sinds 1955 en in het bestuur van de Kring bibliotecaris was van 1956 tot 1961.

Namens het Bestuur van de Kring brachten voorzitter Herwig DE LANNOY en ik in een bijdrage in het *Mededelingenblad* baron Flor PEETERS (1903-1986) in herinnering, die in 2011 precies 25 jaar geleden overleed. Flor PEETERS was sinds 1949 tot zijn overlijden onafgebroken lid van onze Kring.

De Provincie Antwerpen erkende onze Kring als culturele organisator en verleent ons subsidies; ook de Stad Mechelen verleent ons naast subsidies ook regelmatig logistieke ondersteuning. Het Bestuur van de Kring is deze bestuurlijke overheden én hun medewerkers, in het bijzonder van het Stadsarchief, zeer erkentelijk voor al hun onbaatzuchtige inzet voor de Kring.

Mechelen, 31 december 2011

De Secretaris,
François VAN DER JEUGHT